

TABLA CUPRINSULUI

VOL. III.

Pag.

Note asupra istoriei muntene cu prilejul publicării cronicii lui Pejacevich	I
I. Români în lupta de la Velbujd	II
II. Lupta de la Rovine	III
III. Căsătoria unei fete a Craiului Lazăr cu «Radul, Voevodul de la Ungurî»	III
IV. Data morții lui Mircea I-ii	III
V. Uciderea lui Dan, fratele lui Mircea	IV
VI. Știri despre luptele lui Mircea cu Turcii, de la lupta de la Angora, după niște note grecești	IV
VII. Luptele cu Turcii după moartea lui Mircea	IX
VIII. Expediția de la Brașov și suirea pe tron a lui Vlad Dracul	X
IX. Expediția din 1438 și participarea lui Vlad la dinsa	XI
X. Expedițiile din 1442 ale Turcilor în Ardeal și întrebarea scoaterii din Scaun a lui Vlad Dracul	XII
XI. Luptele dintre Turci și Unguri în 1443	XXI
XII. Lupta de la Varna și partea luată de Români	XXI
XIII. Dacă Vlad Dracul a oprit pe Ioan Hunyady la întoarcerea lui după lupta de la Varna	XXII
XIV. Campania pe Dunăre a cruciaților, în 1445	XXIV
XV. Scoaterea lui Vlad Dracul. Neexistența unui Dan al III-lea ca urmaș al lui	XXVII
XVI. Pretinsa participare a Românilor la expediția din 1448 a lui Hunyady	XXX
XVII. Scrisoarea din 1462 a lui Vlad Țepeș și explicația ei	XXXI
XVIII. Luptele lui Ștefan cel Mare cu Radu cel Frumos	XXXIII
XIX. Domnia lui Basarab cel Tânăr, Vlad Călugărul	XXXVII
XX. Domnia lui Radu cel Mare	XLI
XXI. Domnia lui Mihnea cel Rău	XLII
XXII. Domnia lui Vlăduț	XLIII
XXIII. Neagoe: Principese sîrbești căsătorite cu Domni români	XLV
XXIV. Luptele pentru moștenirea lui Basarab-Vodă Neagoe	XLVI
XXV. Stăpînirea lui Radu de la Afumaș	XLVIII

	Pag.
XXVI. Domnia lui Moise-Vodă	L
XXVI ^a . Urmașii lui Moise până la Radu Paisie (1535)	LI
XXVII. Scrisoarea lui Mihnea Turcițul către fiul său Radu-Vodă ; Iunie 1595	LII
Știri privitoare la Romîni în izvoarele sîrbești ale Genealogiei Brancoviceștilor și ale Istoriei Daciei de Dionisie Fotinò	L
Știri privitoare la Romîni în Istoria Ragusei de Iacob al lui Petru Luccari și în Orbini, după izvoare sîrbești	LVII

Excursuri :

I. O danie către mănăstirea Zografului, a lui Alexandru-Vodă, fiul lui Mircea cel Mare	LXVII
II. Acte de la Vlad Dracul : Dania din 1441 pentru boierul Teodor.	LXVII
Dania din 1432 pentru boierii făgărășeni Ștefan și Roman	LXVIII
Declarația din 8 Octombrie 1464 a lui Ștefan de Hederfaya pen- tru stăpînirea sa în Amlaș, ce vine dintr'o donație a lui Vlad Dra- cul [tipărită, cu greșeli, și în Hasdeu, <i>Ist. critică</i> , ed. II ^a , p. 24, nota 8].	
III. Povestirea în versuri a lui Mihaï Beheim (Peheim), despre luptele cu Turcii la Varna : partea privitoare la Romîni	LXVIII
IV-V. Piul al II ^{ea} și isprăvile lui Vlad-Vodă Țepeș	LXXII
VI. O diplomă a regelui ungar Vladislav al II ^{ea} , despre lupta cu Turcii la Turnul-Roș	LXXIV
VII. Expediția lui Ioan Zapolya în Țara-Românească la 1522, după Socolilele Sighișoarei	LXXV
VIII. O datorie a lui Neagoe-Vodă Basarab la niște Sași	LXXV
IX. Tranquillus Andronicus din Trau, despre relațiile lui Gritti cu Domniile romîni	LXXV
X. O scrisoare a lui Vlad-Vodă (Vintilă) către Ștefan Báthory, despre niște oameni ai predecesorului său Vlad, despoiați de locuitorii din Caransebeș (București, 22 Iunie 1533)	LXXXIX
XI. O intervenție a lui Radu Paisie pe lângă regele Poloniei pen- tru niște călugări de la Atos (20 August 1537)	LXXX
XII. Trei acte privitoare la Ragusanii veniți cu negoț în Țara- Românească (4 Septembrie, 5 și 7 Noiembrie 1438)	LXXX
XIII. Știri privitoare la istoricul ragusan Iacob Luccari	LXXXI
I. «Chronica serbica despotee Georgii Brankovic e codice serbico latine reddita, operante L. B. Francisco Xav. Pejađević»	1
I. Prefața lui Simion Dascălul	9
Documente auxiliare :	
Fără dată. Ureche, Vel Vornic de Țara-de-jos, arată cum Mogil- dea Vornicul a scos «din dabile» pe un anume Vrăbie	11

	<u>Pag.</u>
III. Cronica lui Vasile Dămian și Tudose Dubău	12
Prefața	12
Domnia lui Istratie Dabija	15
Domnia lui Iliăș Alexandru	15
Domnia lui Duca-Vodă întâia oară	16
Domnia lui Șt efan Petriceicu	16
Domnia lui Dumitrașco Cantacuzino	17
Domnia lui Antonie Ruset	17
Domnia lui Duca-Vodă a doua oară	17
Domnia lui Constantin Cantemir	19
Documente auxiliare :	
15 Novembre 1667. Gheorghe Zlătariul și chizeșii fiului lui vînd averea acestui fiu, Ienachi, care fugise, lăsîndu-li plata către Domn	20
8 Iunie 1680. Duca-Vodă dă a patra parte din Lămășeni lui Vasile Dămian	21
IV. Continuarea Memoriilor lui Radu Popescu și întregirea lor de un anonim	22
Domnia lui Ștefan Cantacuzino	22
Domnia lui Nicolae Mavrocordat	25
Domnia lui Ioan Mavrocordat	26
Documente auxiliare :	
17 Novembre 1698. Grigorie Băleanul dă o moșie lui Ianache Vacărescu, Agă	27
2 Iulie 1728. Barbu Bălăceanu declară că a primit de la Doamna Maria Bălăceanu un deposit	27
8 Mart 1689. Pîrvan Cămărașul dă chitanță pentru un deposit Doamnei Maria Cantacuzino	28
19 Mai 1710. Maria Bălăceanu dă chitanță pentru un împrumut de la mamă-sa	28
28 April 1714. Ștefan Cantacuzino dă satul Betejani înnapoi Doamnei Maria Cantacuzino	28
1 ^{iă} Iunie 1694. Grigorie Băleanu arată în ce chip s'a înțeles cu Răducanu Dudescu, vărul său, pentru niște bani	29
V. «Cum îmbla veleturile la o samă de întîmplări» (7207 7248)	30
VI. Genealogia lui Vasile Lupu, de Postelnicul Ștefan Ghindă	31
VII. Extrase din Letopisețul prescurtat din 1721-4	34
Prefață	34
Despre biserica de la Bălinești	36
Înțelegerea lui Sigismund Báthory cu Domniș romîni	37
VIII. Locuri puțin cunoscute din cronica lui Neculce	38
Aron-Vodă și Mitropolitul Nicanor	38-9
Duca-Vodă și spahiul	40
Duca-Vodă și fratele său	41

	Pag.
† IX. Acte relative la cronicarul Ioan Neculce	42
17 Decembre 1721. Judecata lui Mihaï Racoviță între Neculce și Ileana Buhuș pentru o rămășiță de dare	42
22 Iunie 1743. Ieromonahul Varlaam Ursachi vinde Priporeniū către Ioan Neculce. Se adaugă cedarea moșiei către Vasile Silion .	44
X. O descripție a Țerii-Româneștî	49
Pentru Cuțovlahî	47
Pentru numele acestîi țări	47
Pentru lege saū creștinî	49
Lucruri rare	50
Țara-Rumânească	52
Pentru obiceiuri	53
Pentru pecete	55
Școle	56
Limba	56
Neguțătoria	57
XI. Acte relative la Cronica Bălăcenească	60
3 Februar 1743. Fetele lui Ioan Bălăceanu dau moșia Belitorî, Coziei, unde e îngropat tatăl lor	60
1753-5. Zapise de la Smaranda Bălăceanu pentru Țiganî și moșii	61
26 Octombre 1794. Generalul de Preiss răspunde Agentului im- perial la Bucureștî în afacerea Bălăcencelor	62
20 Octombre 1784. Elena Bălăceanu către de Preiss, pentru moșiile usurpate ei și surorilor	62
10 August 1785. Generalul Fabri către cancelariul de Spaun, despre cererea Mariei și Elenei Bălăceanu	63
C. 10 August 1785. Bălăcencele către Fabri, pentru usurparea po- menită de moșii	64
3 Maiū 1793. Resoluție asupra unei cereri a Bălăcencelor	64
8 Februar 1797. Foaiē de zestre dată de Maria Bălăceanu fiicii ei de suflet	65
13 Mart 1794. Danie făcută de Maria Bălăceanu fiului ei de suflet	65
20 April 1797. Diata Mariei Bălăceanu	65
3 August 1801. Elena Bălăceanu restituie în vigoare diata pre- cedentă	65
XII. Note despre Kogălnicenî	66
XIII. Acte relative la Cronicarul Dumitrachi Stolnicul	69
C. 1788. M. Marckler către un «cunătru», despre depositul lăsat la el de Dumitrachi	69
18 Novembre 1790. Hotărîre a Divanului în procesul pentru zes- tre dintre Dumitrachi și Postelnicul Nicolae Lupănescu	70

XIV. Povestirea morții lui Ghica-Vodă de Mitropolitul muntean Grigore (14 Octombrie 1777)	71
XV. Acte relative la Cronicarul Manolachi Persiano	74
28 Septembrie 1787. Generalul Fabri comunică Agenției din principate o scrisoare cu știri politice (21 Septembrie) de la Persiano . .	74
11 Februar 1788. Persiano către un secretariu imperial, despre un bilet de poștă	74
17 Mart 1802. Constantin Rastu către Agentul imperial Merkelius, despre o călătorie la băi a lui Persiano	75
XVI. Documente și regeste pentru viața lui Ienachi Văcărescu .	76
Note despre trecutul familiei («1285»—1704)	76
16 Ianuar 1758. Patru boieri, între cari Ștefan Văcărescu, fac un împrumut de la Zotu Lipscanul	76
12 Octombrie 1760. Radu Văcărescu face un împrumut de la Ianachi	77
14 Septembrie 1783. Trei boieri, între cari Ienachi, cer Domnului să solicite un firman pentru încheierea datoriei din 1758 . . .	78
23 Mart 1783. Negustorul Wartha, din Viena, se plînge de neplata sinetului menționat	78
14 Iunie 1784. Reclamație a lui Vasile Vlad contra lui Ienachi .	78
22 August 1784. Contract între Ienachi și arhitectul sas Ioan Rathner	79
11 Maiu 1785. Contract între același și tâmplarul Teodor Ianoș	79
1785. Ienachi Văcărescu către Agentul imperial, despre afaceri de poștă și pașaport	80
1785 (19 Februar — 26 Mart). Acte relative la reclamația pomennită a lui Vasile Vlad	81
3 Decembrie 1786. Reclamație nouă a lui Wartha	81
18 Ianuar 1787. Raport austriac din București, despre înlocuirea Vistierului Brîncoveanu prin Vornicul Văcărescu	82
C. 2 Februar 1787. Raport austriac din București, despre prigo-nirea lui Brîncoveanu de către Domn	82
26 Februar 1787. Raport austriac din București, despre o declarație politică uneltită de Ienachi în folosul Austriei	83
15 Septembrie 1787. Raport austriac din București, despre primirea demisiei din Vistierie a lui Ienachi	84
C. 1787. Raport al lui Ienachi într'o afacere de sudii	85
1-iu Mart 1797. Chitanța Mitropoliei din București pentru un capital dăruit de Ienachi mănăstirii Duscă	85
Mart 1797. Declarația lui Ienachi pentru această danie	85
13 Septembrie 1797. Diata Mariei, sora lui Ienachi	86
19 August 1799. Ecaterina, văduva lui Ienachi, și Nicolae, fiul	

eŃ, cedează lui Donea Logofătul moŃia CojeŃtiŃ, ce o cumpărăse dinsul pentru eŃ	88
16 Decembre 1798. Mitropolitul muntean Dosoftei, pentru niŃte ŢiganŃ răsucmpăraŃi de Ecaterina, văduva lui Ienachi	89
XVII. Notă despre Domnia lui Scarlat Calimah (revolta din IaŃi Ńi mazilia; eteria)	91
XVIII. Cu privire la Alecu Beldiman: 12 Octombree 1821. Cai- macamul Ţtefan Vogoridi, despre trecerea de la IenicerŃ cătreen dinsul a «avaetului podului»	93
Anexe.	94
4 Mart (= MaiŃ) 1714. HotărŃirea prin care Ţtefan Cantacuzino desfŃinŃează văcărŃitul	94
[1682.] Scrisoare cifrată a lui Ienachi Porphyrita, capuchehaie muntean la Constantinopol, cătreen Ţerban Cantacuzino, în afacerŃ ale DomnieŃ, PatriarchieŃ Ńi Ungurilor.	96
18 April 1707. Constantin Cantacuzino Stolnicul cătreen Lauren- Ńiu Pekri, cu ŃtirŃ despre TurcŃ Ńi TatarŃ	96
24 April 1804. Gheorghe Ţincai cătreen istoricul Engel, despre cronicŃ romŃne Ńi copŃile sale din Roma Ńi Viena	101
Documente auxiliare:	
19 April 1803. Eder cătreen Engel, despre izvoare ce ar putea întrebuiŃa acesta pentru istoria principatelor.	101
17 Decembre 1800. Thorwächter cătreen Engel, despre manuscrip- tele lui Sulzer.	104
3 August 1803. Parochul Ioan Filtsch din GŃrbova cătreen Engel, despre manuscrite cu privire la istoria principatelor romŃne	104

IV.

PrefaŃă.

I. LegăturŃile principatelor cu Ardealul lui Basta (1601-4)	III
II. LegăturŃile principatelor cu Ardealul lui Bocskay (1604-6)	XLIV
III. Principatele romŃne pe timpul lui Gabriel Báthory (1607-13)	LXI
IV. Principatele romŃne pe timpul lui Gabriel Bethlen (1613-29)	CXIII
V. Principatele romŃne pe timpul lui Gheorghe I-Ńi Rákóczy (1630-48).	CLXII
VI. Principatele romŃne pe timpul lui Gheorghe al II-lea Rákóczy (1648-58), precum Ńi a urmaŃilor săŃi	CCXXVIII
VII. RelaŃiile principatelor cu Ardealul după moartea lui Rá- kóczy al II-lea	CCCVII

Documente.

SemnăturŃi Ńi însemnărŃi ale lui Mihai-Viteazul.	I, 3, 7, 9
1599-1600. Listă de sate dăruite de Mihai-Vodă, redactată de Aga Leca.	2

	Pag.
8 Iunie 1601. Chitanța «camerariului» din Sighișoara pentru o furnitură de grâu, cu o notă românească de la Logofătul Marcu	6
15 Iulie 1600. Hotărâre a lui Mihaï Viteazul într'un proces pentru satul Miudra din Ținutul Făgărașului	8
[1601-2.] Învoială de familie a unor locuitori din Siliște	15
1628. Învoială pentru o moară între locuitori din Siliște	16
1628. Popa Luca din Sintion dă o mărturie privitoare la o căsătorie	17
1629-30. Moise Moghilă iea îndatoriri bănești față de agentul ardelean Mikó Ferencz, dacă-l va face Domn	18
20 Octombrie [1630]. Un boier, Vasile, către Paraschiva Logofătul, despre fuga boierilor de peste Olt în Ardeal	19-20
23 Ianuar [1634]. Radu . . . Vistierul către Gheorghe I-iu Rákóczy, cerindu-î intervenția într'o afacere de prigonire, pe lângă Matei-Vodă și Doamna	21
4 Septembrie 1661. Radu-Vodă Leon întărește satul Vălcomul lui Gheorghe Logofătul	20 n. 2
27 April [1633]. Hrizea Vel Ban către Gheorghe I-iu Rákóczy, cu salutări	24
18 Octombrie 1638. Vasile Lupu poruncește a se da caî de olac și întreținere trimesilor ardeleni de ori cînd	24
7 April 1643. Vasile Lupu pentru un proces de furt între un Țigan și un sătean din Forăști	25
9 Septembrie [1648.] Gheorghe Ștefan Spătarul către Gheorghe I-iu Rákóczy, despre dorința Domnului său de a negocia în taină cu Ioan Kemény	25
22 April 1647. Tratatul lui Matei Basarab cu Ardealul	26
2 Decembrie 1648. Mitropolitul Ștefan de Bălgrad învoiește slujba în casă lui Adam Raț	28
18 Februar [1650]. Făgăduiala lui Gheorghe Rákóczy al II-lea față de Matei Basarab	28
[1653.] Gheorghe Ștefan Vel Logofăt și Ștefan Serdarul se îndatoresc a ușura scoaterea lui Vasile-Vodă prin puterile lui Gheorghe al II-lea Rákóczy	29
20 Iunie 1654. Vasile-Vodă către fratele său Gheorghe Hatmanul, despre sosirea sa la Constantinopol și speranțele ce are	30
Ianuar 1655. Constantin Cantacuzino Postelnicul face jurămint de credință lui Rákóczy	32
17 Iulie 1644. Domnița Maria Lupu face o danie mănăstirii Aron-Vodă	31 n. 1
20 Maiu 1655. Boierii fugari săi trimiși de Constantin-Vodă se îndatoresc că Rákóczy, chemat de ei împotriva Seimenilor, nu va fi supărat de Turci pentru acest amestec	33

[Iunie 1655.] Dabija, pázitorul hotarelor Moldovei, către Gheorghe Ștefan-Vodă, despre ce-i spun rásculașii munteni	36
Decembre 1655. Călárașii lui Coman Cápitanul fac jurámint de supunere lui Rákóczy și lui Constantin-Vodă	37
Decembre 1655. Páhárniciei lui Iane Cápitanul fac același jurámint acelorași	40
17 August 1655. Lefegii lui Leca din Botezași, Cápitanul, fac un jurámint asemenea, acelorași	42
1655. Boierii Moldovei ieau o îndatorire în privința plății restului de datorie ce are țara lor la Rákóczy	44
Iarna 1655-6. Constantin-Vodă Șerban arată lui Rákóczy dorințele sale în privința ajutorului de ostași nemți și unguri mai ales	46
4 Octombree 1656. Gheorghe Ștefan-Vodă către Rákóczy, în afacerea datoriei din 1653	50
[1657.] Același către același, în aceeași afacere	51
28 Decembre 1657. Constantin Șerban lasă averea sa lui Francisc, fiul principelui ardelean	54
15 Maiu 1658. Grigore Ghica, Domn asociat al Moldovei, către Gheorghe al II-lea Rákóczy, apărindu-se că nu el ar îndemna pe Turci să năvălască în Ardeal	55
29 April 1659. Boierii ce țin cu Constantin Vodă-Șerban fac urámint lui Gheorghe al II-lea Rákóczy	56
29 Septembrie 1659. Mihnea al III-lea declară lui Rákóczy că a luat măsuri pentru ca să ajute pe Contantin Șerban în cistigarea Scaunului Moldovei	57
4 Mart 1662. Grigore-Vodă Ghica arată principelui ardelean Apaffy că i-a primit scrisoarea și i-a răspuns oral prin sol	59
C. 3 Octombree 1667. Petru Marce către pircálabul «Boeris Famar» de Fágáras, pentru afaceri de nego;	60
11 Novembre 1674. Duca-Vodă dá o carte de trecere unor oameni ai lui Beldi Pál	60
6 Novembre 1676. Șerban și Mihaí Cantacuzino se îndatoresc ca, așezându-se în Ardeal, să trăiască după legile țerii	61
3 April 1679. Dragul Cápitanul către Apaffy, despre cele ce a văzut la Constantinopol	63
27 Iunie 1683. Staico Páharnicul moldovean către Sigismund Boer, pircálab de Fágáras, cu știri despre țerii vecine	63
8 Iulie 1686. Stanca Grádișteanu arată că a dat lui Mihaí Spátarul Cantacuzino niște proprietăți pentru o datorie	64
28 Octombree 1698. Adeverință a lui Atanasie Mitropolitul Ardealului, despre o înțelegere ce a făcut cu un tábac din Maierii	66
C. 1698. Pomelnicul vechiú al Mitropoliei Bálgradului	66

C. 1700. Declarația unui necunoscut către un Vasile din Fîntîna (Ardeal), despre lucrurile ce a avut pe samă la «Vlădica»	69
C. 1700. Popa Arsenie, caligraf din Ardeal, către popa Ioan din Șoimuș, pentru un imprumut ce vrea	69
D. 1700. Arsenie exarh de Oradea-Mare către protopopul Gheorghe din Căbeștii, despre o ceartă între doi preoți	70
6 Ianuar 1701. Soborul Uniților din Ardeal se declară pentru Vlădica Atanasie	71
20 Iulie 1705. Ion Țircă ofere serviciile sale lui Francisc Rákóczy, pretendentul ardelean	72
11 Decembre 1706. Pantazoia și fiul ei către un «giupăn Petre Simon», cerîndu-î niște obiecte de îmbrăcăminte	72
20 Maii 1709. Toader Fenișanul face o declarație într'un proces al săii	73
18 Maii 1710. Constantin-Vodă Brîncoveanu întărește niște prăvălii în București lui Nica negustorul	74
20 Mart 1711. Marin Draghiul dă un sinet lui Lefter fiul lui Isac Logofătul	75
19 Septembrie 1715. Mitropolitul muntean Antim, pentru vînzarea unor case către Nica Zaraful	75
1-iu Iunie 1715. Diata a lui Nica (Nico) Papa Zaraful	76
7 Decembre 1722. Despina Topliceanca și fiul ei fac o vînzare lui Nica Zaraful	79
21 August 1724. Sofronie de Ravanița, episcop de Inău, către protopopul Gheorghe din Beiuș, îndemnînd pe Romîni a trece la Neunire	80
7 Iunie 1727. Arsenie, vicariu de Oradea-Mare, către același protopop din Căbeștii, lămurindu-î scopurile ce are în adevăr episcopul săii	81
3 Iulie 1731. Iordachi Creulescu și Manolachi Lambrinò hotăresc într'un proces de banî al lui Panaiot fiul lui Nica Zaraful	83
11 Septembrie 1731. Mitropolitul Vichentie de Belgrad către ortodocșii din Oradea-Mare și tot Bihorul, cerînd a fi sprijinit cu banî în negociațiile sale la Curte	83
1-iu April 1732. Episcopul de Inău, Isaia Antonovicî, către protopopul Gheorghe de Beiuș și alți Neuniți din acele părți, cu sfaturî pentru serbătorile Paștilor	84
1-iu Septembrie 1733. Grigore-Vodă către «alegătorii» dați lui Panait Nica Zaraful, pentru o hotărnicie la Codrești	84
1713-34. Note relative la Nica Zaraful și fiul săii Panait	85 n. 1
27 Novembre 1733. Diata lui Tanasie Duca	86
10 Mart 1761. Sofronie și popa Gheorghe din Abrud vestesc că împărăteasa a îngăduit legea veche	86

28 Decembre 1761. Grigore, episcop de Rîmnic, către Dionisie Novacovicî, episcop al Neunişilor din Ardeal, cu felicitări pentru numire, precum şi pentru o carte a episcopului Sinesie din Arad, pe care a tipărit-o, şi pentru un preot din Răşinari	87
1-iū Ianuar 1763. Acelaşi către acelaşi, pentru ieromonachul Nicodim, de loc din Bălgrad.	90
[1762 ?]. Acelaşi către acelaşi, pentru nişte tipărituri rîmnice neîcredinţate secretariului lui Dionisie	91
5 Iulie 1763. Mihail Vel Logofăt către protopopul din Braşov, pentru întărirea de privilegiu dată de Domn Şcheienilor	92
[1762.] Cercetarea făcută protopopului Simion din Bălgrad, bănuিত de înţelegere cu Sofronie	93
5 Decembre 1765. Protopopul din Turda către preoţii săi neuniţi, chemîndu-î la sobor şi plată	94
[1766?] Cercetarea lui Onea, învinuit de înţirig	94
28 Maiu 1766. Protopopul Gavriil Miluaş recomandă un preot pentru singhelie	95
3 Ianuar 1766. Protopopul din Turda către episcopul Dionisie, pentru pira unui sătean într'o afacere de despărţenie	95
1-iū Iulie 1766. Teodosie ieromonachul către protopopul Simion Stoica de Bălgrad, pentru ce a suferit din pricina legii şi unde e ascuns acuma	96
10 Iulie 1766. Parochul Nicolae de Zlatna către protopopul Simion din Bălgrad, despre călugărul bănuিত de uneltir, ce a fost prins la Bulz	97
9 Mart 1767. «Z. Lazăr» (?) către un necunoscut, despre o viziune a Împăratului în Banat, schimbările ce se prevăd în Biserica neunită romînă şi nevoia ce are el de izvoare istorice cu privire la Romînă	97
[176.] Episcopul Dionisie Novacovicî către credincioşii săi pentru un dar ce ar trebui făcut Împărătesei ca mulţămintă pentru recunoaşterea Bisericii lor deosebite.	99
[176.] Onea, ţeran din Cheţa, scrie episcopului Dionisie într'o pricină de despărţenie.	101
Acte explicative şi doveditoare	103
<i>A. La Documente.</i>	
I. Scrisori româneşti, fără original păstrat, din Archiva Capitolului din Alba-Iulia	103
1630-1. Boierii munteni fugari în Ardeal dau zapisul lor către un Sas, pentru împrumuţul ce fac la el	103
II August 1631 (citeşte: 1632). Boierii munteni din ţară scriu lui Luca Hirschel din Braşov să nu ajute pe pribegii	104

18 August 1632. Alexandru-Vodă Iliș către căpeteniile boierilor munteni fugari, asigurându-î că se pot întoarce toți în siguranță . . .	105
[1633 sau 1637.] Mihu Spătarul către Gheorghe I-ii Rákóczy, pentru vorbe ce i se pun în samă, un cal ce trimite și averea-î rămasă în Ardeal	105
9 Ianuar 1633. Același către același, pentru averea pomenită	107
27 April 1633. Neagu-Vodă către Paul Keresztessy, pentru un împrumut ce face la el	107
15 și 29 Septembrie [1635.] Același, către Gheorghe I-ii Rákóczy, cerind a fi sprijinit pentru Domnia Moldovei.	107, 108
II. Acte relative la exilul lui Gheorghe Ștefan-Vodă.	108
Scrisori dintre Gheorghe-Vodă și fiitoarea sa, Ștefania Mihailova, de o parte, iar, de alta, Electorul de Saxonia și soția lui (1664-8). [1664-8.] Gheorghe-Vodă Ștefan dă satul Mihneștii lui Ștefan fiul lui Andrieșanu	108
1642-65. Notă relativă la moșiile lui Gheorghe Ștefan	111 n. 1
B. <i>La Prefață.</i>	
I. <i>Trei descripții de lupte</i> : Brașov: 1603; Brașov, 1611; Șoplea, 1655	114
I. Descrierea luptei de la Brașov (1603) de Alvis Radibrad	114
II. Descrierea luptei a doua de la Brașov (1611), de argintarul Mihail Seybriger, din acest oraș	122
III. Descrierea luptei de la Șoplea (1655) de un Sas anonim	126
II. <i>Scrisori</i> :	
5 Mart 1602. Gheorghe Basta către archiducele Matthias, despre negociațiile lui cu Sigismund Báthory și tentativa lui Radu-Vodă Șerban	130
12 Mart 1602. Același, probabil către același, despre neizbînda lui Radu și ce e de făcut cu dînsul	131
21 Mart 1601. Ofițerul plătitor Erich Lassota către archiducele Matthias, probabil, despre încercarea neizbutită a lui Radu-Vodă	132
18 August 1602. Nicolae-Vodă Petrașcu către Împăratul Rudolf, despre cele ce a suferit până la acea dată	133
3 Septembrie 1602. Gheorghe Basta către archiducele Matthias, despre cererile de ajutor ale lui Radu Șerban, ostașii lui și intri-gile lui Ieremia Movilă	133
18 Septembrie 1602. Știri din lagărul imperial de la Brașov, despre năvălirea Tatarilor în Țara-Românească	134
1-ii Octombrie 1602. Basta către archiducele Matthias, probabil, despre luptele lui Radu Șerban cu Tatarii	136
1-ii Octombrie 1602. Știre din Preșmer, despre aceleași lupte	137
3 Octombrie 1602. Știre din lagărul imperial de la Brașov, despre aceleași lupte	139

1-ii Februar 1603. Radu Șerban către archiducele Maximilian, despre trimiterea la Împăratul a lui Radu Buzescu	141
1-ii April 1604. Petru Konkoli către Basta, despre intrigile lui Ieremia Movilă	142
10 April 1604. Basta către archiducele Matthias, despre negocierile sale cu Ieremia Movilă, și solia lui Radu Buzescu	143
1611. Petru Grigorovič Armeanul către Împăratul Rudolf, despre misiunea sa la Radu Șerban și Ieremia Movilă	144
19 Mart 1604. Basta către archiducele Maximilian, despre întrevăderea sa de la Brașov cu Radu Șerban	150
[1604.] Tratatul dintre comisarii imperiali în Ardeal și Trimisul tătaresc, prin mijlocirea lui Radu Șerban	151
22 Ianuar 1611. Raport al lui Starzer, ambasador german la Constantinopol, despre plingerile făcute la Turci de Radu Șerban în potruva lui Gabriel Báthory, care-l gonise	153
17 Iulie 1611. Nicolae Sennyey către Palatinul unguresc, despre lupta a doua de la Brașov	154
14 Iulie 1611. Sigismund Kornis către Cesar Gallo, despre aceiași luptă, pe scurt	156
23 Iulie 1611. Gabriel Báthory către Rhedey, despre cererea de ajutor ce a făcut la Tatarî, gătirea Secuilor și fuga diacului său .	157
Înainte de 28 August 1611. Raport al lui Starzer, despre uneltirile lui Gabriel Báthory și ocrotitului lui, Ștefan Despot (Bogdan Sasul)	157
12 Septembrie 1612. Nicolae-Vodă Petrașcu către archiducele Maximilian, despre nevoia în care trăiește	162
12 Septembrie 1612. Radu Șerban către același, cerind a fi ajutat	163
5 Septembrie 1613. Același către același, cu același scop . . .	164
18 Iulie 1614. Același către același, cu același scop	166
După 22 Iulie 1615. Arătare orală a unui Trimis al lui Radu Șerban la Ali-Pașa din Buda, despre împrejurările turcești	167
2 Mart 1616. Radu Șerban către archiducele Maximilian, despre apropiata sa întoarcere în Domnie	170
27 Maii 1617. Radu Șerban către același, despre strașnica sa nevoie	171
18 Maii 1618. Împăratul către Gabriel Bethlen, principe al Ardealului, despre călătoria ce va face Nicolae-Vodă Petrașcu în aceeași provincie	173
11 Iunie 1619. Gașpar Gratiani, Domnul Moldovei, către cometele Adolf de Althan, despre negocierile sale pentru pacea turco-polonă	174
10 Ianuar 1620. Cesar Gallo către archiducele Maximilian, despre spusele, cererile și planurile asupra Ardealului, ale lui Gratiani . .	175

1620. Sfătuire a unui Ungur către dieta din Neusohl, despre purtarea Casei de Austria față de mai mulți, între cari Mihai Vitea- zul și Radu Șerban	177
[Septembrie 1620.] Scrisoare a lui Chiril Lucari, patriarh de Ale- xandria, despre luptele lui Gratiani și ale Polonilor cu Turco-Tatarii . .	178
[1620.] Știre bistrițeană, despre același lupte	182
20 April 1621. Raport al ambasadorului olandes Cornelis Haga, despre sfârșitul lui Gratiani *	182
19 August 1623. Raport al aceluiași, despre mazilirea Domnului Moldovei, Ștefan Tomșa	183
30 Septembrie 1624. Raport al aceluiași, despre jaful Tatarilor în Țara-Românească	184
15 Octombrie 1624. Raport al aceluiași, despre ajutorul dat de Gabriel Bethlen lui Radu Mihnea și prădăciunile Cazacilor	185
10 Novembre 1624. Raport al aceluiași, despre puțința unei schim- bării a lui Radu Mihnea	185
23 Maii 1628. Cristofor Hryszkowic către Czarnowski, despre trecerea sa prin Moldova și afacerile tataro-căzăcești	186
23 Iunie 1629. Raport al lui Haga, despre trădarea lui Miron- Vodă Barnovschi din Moldova, în lupta cu Tatarii rebeli	187
7 Iulie 1629. Raport al aceluiași, despre înlocuirea lui Miron- Vodă prin Alexandru Coconul	187
20 Septembrie 1629. Gabriel Bethlen către Haga, despre lipsa de judecată a lui Alexandru Iliș din Țara-Românească	189
13 Octombrie 1629. Raport al lui Haga, despre numirea ca Domn muntean a lui Leon-Vodă	190
[Toamna 1629.] Știri din Moldova, despre Tatarii	191
22 Decembrie 1629. Raport al lui Haga, despre închiderea lui Miron-Vodă în Hotin și luptele lui cu Alexandru Coconul	192
4 Maii 1630. Raport al aceluiași, despre numirea în Moldova a lui Moise Movilă	193
16 Octombrie 1632. Raport al aceluiași, despre alegerea de țară a lui Matei Basarab	194
13 Novembre 1632. Raport al aceluiași, despre lupta lui Matei cu rivalul său, Radu-Vodă Alexandrovici	197
15 Ianuar 1633. Raport al aceluiași, despre sosirea la Constau- tinopol a lui Matei	198
21 Februar 1633. Raport al aceluiași, despre întărirea de la Poarta a lui Matei	199
12 Iulie 1633. Raport al aceluiași, despre uciderea de Turci a lui Miron-Vodă	200
31 Decembrie 1636. Raport al aceluiași, despre stăruințele lui Gheorghe Rákóczy pe lângă Domnii vecini	202

3 April 1637. Haga către Camerarius, despre ordinele de gătire la luptă date tributarilor și stăruințele lui Rákóczy pe lângă Vasile-Vodă din Moldova	203
7 Novembre 1637. Raport al lui Haga, despre felul cum Matei-Vodă a scăpat de Turcii ce voia să-l prindă	203
12 Decembre 1637. Raport al aceluiași, despre neînțelegerile dintre cei doi Domni români	205
9 Ianuar 1638. Raport al aceluiași, despre lupte dintre ei	207
29 Septembrie 1638. Tractatul dintre Ardeal și Moldova	209
26 Novembre 1639. Raport al lui Henric Cops, urmașul lui Haga, despre noua luptă dintre Matei Basarab și Vasile Lupu	210
1639-41. Extrase din Socotelile Brașovului	212
14 Maiu 1640. «Asigurarea» dată de Gheorghe Rákóczy lui Matei-Vodă	217
14 Maiu 1640. «Asigurarea» dată de Statele Ardealului aceluiași Matei	220
27 Maiu 1640. Voicieh Miaskowski, ambasador polon la Constantinopol, către Palatinul de Braclaw, despre dușmănia ce arată Polonilor Vasile-Vodă și Pașa de Silistra	222
13 Iunie 1640. Raport al lui Cops, despre încercarea lui Vasile Lupu de a prinde pe Matei Basarab	223
9 Iulie 1640. Raport al aceluiași, despre gătirile lui Lupu în vederea Domniei pentru fiul său Ioan	224
11 August 1640. Raport al aceluiași, despre refuzul mascat al lui Matei-Vodă de a veni în lagăr la Pașa din Silistra	225
10 Novembre 1640. Raport al aceluiași, despre moartea lui Ioan-Vodă Lupu	226
8 Decembre 1640. Raport al aceluiași, despre bănuielile ce sînt că Turcii ar mai întinde o cursă lui Matei-Vodă	226
19 Ianuar 1641. Raport al aceluiași, despre chipul cum Matei-Vodă s'a apărut și în data aceasta de Turci	227
9 Novembre 1643. Raport al aceluiași, despre o ciocnire la graniță între Munteni și Moldoveni	228
3 Octombrie 1642. Prepositul latin de Nicopol către Gheorghe Rákóczy, despre vechi planuri turcești împotriva lui Matei Basarab, despre gândurile rele ale lui Vasile-Vodă și felul cum s'ar cădea să fie umilit	229
14 Iulie 1645. Misionariul Lainieri către ducele de Modena, despre sosirea Tatarilor în Moldova, procesul la Iași împotriva Iesuitorilor și cruzimile Domnului	230
15 Mart 1646. Vasile-Vodă către Rákóczy, cu știri despre Turci, Tatar și Cazaci	232
4 April 1646. Tratat între Rákóczy și Vasile-Vodă pentru fugari	233

8 Iunie 1648. Raport al lui Nicolae Ghisbrecht, urmaşul lui Cops, despre negocierile lui Vasile cu Turcii ca să-şi capete iar fata ostatecă la Constantinopol, Ruxanda	234
6 Februar 1649. Ioan, arhiepiscop de Adrianopol, către cardinalul Mattei, despre o ciocnire a Moldovenilor cu Tatarii	236
9 Mart 1649. Raport al lui Ghisbrecht, despre aceeaşi ciocnire şi întărirea amînduror Domnilor pentru bani	237
30 Decembre 1650. Raport al aceluiaşi, despre prada Tatarilor în Moldova şi purtarea lui Matei-Vodă cu acest prilej	238
1651. Raportul final al lui Schmidt, fost resident german la Constantinopol, despre uciderea Grecului Pavlachi şi ordinele date la tributarii de a da ajutor lui Hmilniţchi, Hatmanul Cazacilor	239
6 Februar 1654. Gheorghe-Vodă Ştefan către Ioan Kemény, despre negocierile Germanilor cu Hmilniţchi	241
23 Iulie 1655. Gheorghe Rákóczy al II-lea către Palatinul Ungariei, despre luptele sale din Ţara-Românească	242
30 Iulie 1658. Ladislau Rákóczy către un necunoscut, despre acelaşi lucru	243
1655. Înscripţie de pe piatra amintitoare a luptei cu Seimenii la Şoplea	243
29 Iunie 1656. Privilegiu de comerţ dat de Ţarul Alexe negustorilor din Moldova	244
9 Septembrie 1656. Constantin Şerban către Împăratul, despre familia lui Nicolae-Vodă Petraşcu	245
6 Septembrie 1657. Matei Basarab către Împăratul, răspunzînd la scrisori primite	245 n. 2
20 Iunie 1655. Gheorghe Ştefan-Vodă către dogele Veneţiei, despre pîingerile nedrepte ale unui Ştefan Beblai	246
27 Ianuar 1658. Raport al lui Levinus Warnerus, ambasador olandes la Constantinopol, despre venirea lui Mihnea al III-lea ca Domn muntean	247
25 Februar 1658. Raport al aceluiaşi, despre luptele dintre Constantin Şerban şi Mihnea	248
30 Octombre 1656. Scrisoare din lagărul polon, despre porunca primită de tributarii de la Poartă ca ei să ajute pe rege	248
14 Octombre 1658. Palatinul Ungariei către Împăratul, despre ce-î scrie Constantin Şerban, fugar	248
1658-65. Extrase din protocoalele tîrgului Cohalm (Reps, în Ardeal).	
1664-8. Notă despre ceia ce cuprînd rapoartele olandese, cronica turcească a lui Hasan Vegi şi o Cronică a Zipsului, despre trădarea, fuga şi exiliul lui Grigore-Vodă Ghica	251 n. I
1659-60. Extrase dintr'un ziar al asediului Sibiului de Gheorghe	

al II-lea Rákóczy, cuprinzînd și o scrisoare a lui Gheorghe-Vodă Ghica	252
Iunie 1660. Ofertele făcute de către Gheorghe Ștefan Împăratului german de a trece la catolicism și a reprezenta politica imperială (după o copie în Col. Vladimir Ghica)	254
1662. Extras din Socotelile Mediașului	256
1663. Extras dintr'un adaos la opera istorică a lui Ioan Bethlen, despre trecerea Domnilor romîni, cu oștile, prin Ardeal, mai ales la Sas-Sebeș	356
13 Octombrie 1663. Știre din Viena, despre vinzarea robilor luați de Tatarî, în taberele Domnilor	257
1664. Din «Guerre di Ungheria», despre partea luată de Domni în lupta de la Lewenz	258
14 Decembrie 1664. Raportul residentului german Reniger, despre chemarea Domnilor la Belgrad, lipsa lui Grigore Ghica și numirea urmașului acestuia	258
[1673.] Mihail Apaffy, principele Ardealului, către regele Poloniei, în afacerea unei datorii a lui Constantin Șerban, și răspunsul regelui	259
27 Februar 1679. Raport al lui Colyer, ambasador olandes la Constantinopol, despre numirea ca Domn muntean a lui Șerban Cantacuzino	260
[1688.] Emeric Tököly, pretendent ungar, către residentul său la Poartă, despre înțelegerea ce ar fi avînd Constantin Brîncoveanu cu Imperialii	261
1-iu Novembre 1692. Constantin-Vodă Canțemir către Mihail Incedi, despre războiul turco-polon	262
Nouă lămuriri la Prefață și documente.	
[1602] Nicolae-Vodă Petrașcu către dieta din Pressburg, despre starea sa în lipsă	263
Iunie 1654. Din socotelile Vistieriei lui Gheorghe-Vodă Ștefan	264
1654. Variantă din Cronica lui Stoica Ludescu, despre alegerea lui Constantin Șerban și căpătarea steagului de la Poartă	268
1655. Din felicitările îndreptate de Isaac Basire lui Rákóczy al II-lea pentru lupta de la Șoplea	269
27 Maiu 1657. Gheorghe-Vodă Ghica pentru o reclamație a lui Miron Costin în potriiva călugărilor de la Sf. Sava din Iași	270
7 Maiu 1660. Ștefan-Vodă Lupu scutește de dări pe niște călărași fugari, de curînd veniți în Moldova	271
10 Iunie 1660. Gheorghe-Vodă Ghica dă lui Șerban Cantacuzino Cotroceni, confiscat de la un dușman fățiș	271
31 Ianuar 1662. Istratie-Vodă Dabija dăruiește satele Movileștilor și lui Balica Ilenei Costin	271

	<u>Pag.</u>
14 Ianuar [1665]. Safta, văduva lui Gheorghe Ștefan-Vodă, arată că a luat o sumă împrumut	273
3 Ianuar 1665. Aceiași cedează Postelnicului Stamati niște moșii .	273
21 Februar 1671. Aceiași cedează aceluiași niște moșii	274
24 Maii —. Caraiman Ceașnicul recunoaște o posesie a Grecu- lui Stamati	275
— Vasile Caraiman vinde o parte din Maxinești	276
1652-8. Din ziarul lui Ioan Nemes, despre legăturile principate- lor române cu Ardealul	277